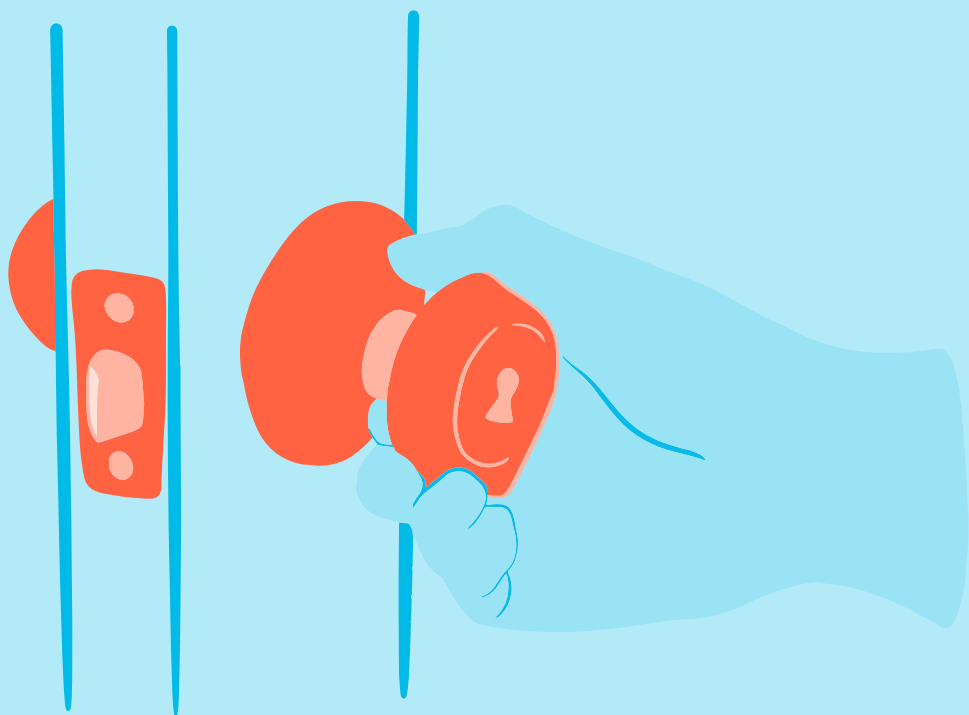

FRÅGOR OCH SVAR

Nya regler för skyddat boende

Nya regler för skyddat boende

Sedan den 1 april 2024 gäller nya bestämmelser för skyddat boende i bland annat Socialtjänstlagen (2001:453), SoL, Socialtjänstförordningen (2001:937), SoF, och lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende. Bestämmelserna syftar till att stärka stödet till personer som behöver skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. De syftar även till att stärka barnrättsperspektivet för de barn som tillsammans med en vårdnadshavare placeras i ett skyddat boende.

De nya reglerna förutsätter en bred och djup kunskap hos yrkesverksamma. Eftersom det handlar om ny lagstiftning så kan det råda ovisshet kring hur reglerna ska omsättas i praktiken. Vi reder därför ut några av frågetecknen.

Barnafrid - Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn vid Linköpings universitet, Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna.

Oktober 2024

Krävs tillstånd från IVO för att bedriva skyddat boende?

Ja. Privata och ideella aktörer behöver från och med den 1 april 2024 söka tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Tillståndsplikten gäller alla skyddade boenden som ger socialtjänstinsatser och tar emot placeringar från socialtjänsten. Ett skyddat boende som bedrivs av kommunen behöver inte söka tillstånd, men däremot anmälas till IVO.¹ Ett skyddat boende omfattas av myndighetens regelbundna inspektioner av alla tillstånds- och anmälningspliktiga boenden som tar emot barn och unga. Sådana inspektioner genomförs av IVO och ska genomföras minst en gång om året.² Önskar man göra ändringar i sin verksamhet krävs ansökan om ändring av tillstånd.

Kommer reglerna att påverka andra aktiviteter som görs utöver skyddat boende?

Nej. De nya reglerna handlar enbart om skyddat boende, det vill säga, de påverkar inte andra aktiviteter som är vanliga vid ideella kvinnojourer, till exempel stödsamtal, stöd i kontakten med myndigheter, rådgivning, opinionsbildning och utbildning. Kommunerna kan fortsätta att stödja kvinnojourer med bidrag för sådan verksamhet som inte är skyddat boende. Tillfälligt statsbidrag för 2025 riktat till ideella organisationer som arbetar med kvalitetshöjande åtgärder kan sökas från Socialstyrelsen.³

¹ 7 kap 1 § SoL

² 3 kap 19 § Socialtjänstförordningen (2001:937), SoF

³ <https://statsbidrag.socialstyrelsen.se/organisationer/ideella-organisationer-som-driver-skyddat-boende> (Hämtad 2024-09-11)

Kommer kommunerna kunna förhålla sig till vilka boenden som finns att upphandla?

Nej. I dagsläget finns det inget nationellt upphandlingsregister. Under 2024 kommer dock Upphandlingsmyndigheten att ta fram en vägledning och genomföra utbildnings- och rådgivningsinsatser till kommuner och idéburna aktörer i syfte att underlätta tillämpningen av upphandlingsregler när kommuner anskaffat tjänsten skyddat boende. Detta ska redovisas den 31 mars 2025.⁴

Hur kan en kommun säkerställa att ett skyddat boende har tillstånd, finns det något register?

Nja. Det finns ett register men som i dagsläget inte är öppet för alla att ta del av, ett så kallat omsorgsregister över alla tillståndspliktiga verksamhet. Hur detta blir framöver vet vi idag inte. I nuläget behöver kommuner ställa frågan till IVO via e-post.⁵

Kan socialtjänsten i ett akut skede besluta om att placera ett barn med en vårdnadshavare i skyddat boende?

Ja. Socialtjänsten kan i ett akut skede placera vårdnadshavare och barn i ett skyddat boende, men behöver så snart det står klart att vårdnadshavaren och barnet är i behov av skydd bevilja placering enligt den nya lagen. Ett skyddat boende som tillhandhåller insatser enligt socialtjänstlagen får inte enligt den nya lagstiftningen bedrivas utan tillstånd. Socialtjänsten ska därför inte heller bevilja insatsen skyddat boende med placering hos en aktör utan tillstånd. Enligt den nya lagen framgår det att om det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas, så ska även barnet beviljas skyddat boende.

⁴ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-oss/vart-uppdrag/regeringsuppdrag> (hämtad 2024-09-11)

⁵ <https://www.ivo.se/vard-omsorgsgivare/tillstand/sol-verksamheter/tillstand-for-skyddat-boende/> (hämtad 2024-09-11)

Behöver alla i personalgruppen på ett skyddat boende lämna utdrag ur belastning- och misstankeregistret?

Ja. Om det skyddade boendet tar emot barn. Ett skyddat boende får inte anställa någon om inte kontroll av belastnings- och misstankeregistret har gjorts före anställning. Det gäller även de personer som erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller volontärarbete.⁶ Samtliga personalkategorier som kontinuerligt kommer i kontakt med barn omfattas, såsom till exempel vaktmästare, administrativ personal, lärare eller kökspersonal.⁷

Om ett skyddat boende vill ansöka om tillstånd för att kunna ta emot personer med funktionsnedsättning, behövs särskild kompetens då?

Ja. Ett skyddat boende ska ha personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Boendet ska även vara bemannat i tillräcklig omfattning för att motsvara den placerade personens behov av stöd och hjälp i boendet, vilket kan variera beroende på den vuxnes eller barnets funktionsförmåga och typ av funktionsnedsättning. Därmed ska det finnas särskild kompetens hos personalen på boendet om den typen av funktionsnedsättning som en placerad person på det boendet kan ha.⁸

Med de nya reglerna, kan en våldsutsatt vårdnadshavare med barn söka sig direkt till ett skyddat boende?

Ja. En våldsutsatt person – med eller utan barn – kan i det akuta skedet söka sig direkt till ett skyddat boende utan att först kontakta socialtjänsten. I enlighet med den nya lagen måste socialtjänsten därefter, vid första möjliga tillfälle, utreda insatsen och ta beslut om insats.⁹

⁶ 1 § Lag (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boende som tar emot barn

⁷ Se prop 2006/07:37 s 16

⁸ Se prop 2023/24:31 s 199 och <https://www.ivo.se/vard-omsorgsgivare/tillstand/sol-verksamheter/tillstand-for-skyddat-boende> (Hämtad 2024-09-11)

⁹ Se prop. 2023/24:31 s. 81

Kan barnet placeras i skyddat boende även om den ena vårdnadshavare inte går med på insatsen?

Ja. Stödet för att bevilja barnet insatsen skyddat boende finns i lagen om placering av barn i skyddat boende. Om förutsättningar för lagen är uppfyllda kan socialnämnden bevilja insatsen utan samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med. En sådan insats kan även beviljas omedelbart av socialnämnden och underställas förvaltningsrätten.¹⁰

Har socialtjänsten skyldighet att ta reda på barnets inställning och åsikter inför en placering på skyddat boende?

Ja. Det står särskilt omnämnt i den nya lagen om placering i skyddat boende att barnet ska ges möjlighet att framföra sina åsikter. Om barnet inte framför sina åsikter ska barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets rätt att bli hörda finns också reglerat i bland annat barnkonventionen och socialtjänstlagen.¹¹

Kan man tvinga en ungdom att följa med till skyddat boende?

Ja. En placering enligt den nya lagen kan göras av ett barn eller ungdom på ett skyddat boende även om barnet eller ungdomen inte själv samtycker.¹² Det är viktigt att klarlägga barnets eller ungdomens åsikter och inställning. En ungdom ska också få information om att eventuella beslut går att överklaga.

¹⁰ 4 kap 1 § lagen om placering av barn i skyddat boende, prop. 2023/24:31 s. 7 och 16

¹¹ 2 kap 2 § Lagen om placering av barn i skyddat boende, prop. 2023/24:31 s. 127, 11 kap. 10 § första stycket SoL och artikel 12 Barnkonventionen

¹² Se prop. 2023/24:31 s. 126 f.

Kan beslut från förvaltningsrätten överklagas?

Ja. Beslut från förvaltningsrätten kan överklagas till kammarrätten. Överklagan ska ske skriftligen inom tre veckor från den dag som myndigheten eller parten (vårdnadshavare och barn/ungdomen) fick ta del av det skriftliga beslutet.¹³

Om vårdnadshavaren som barnet är placerad med tar tillbaka sitt samtycke, kan barnet fortfarande få skydd om barnet är i behov av det?

Ja. Socialtjänsten behöver då ta ställning till om det finns skäl att ta beslut om vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).¹⁴

Kan en SoL-placering göras i hemkommunen enligt den nya lagstiftningen?

Ja. Det finns inget i den nya lagstiftningen som anger var en placering ska ske. Placeringen ska utgå från behov och riskbedömning.

¹³ <https://www.domstol.se/amnen/missnojd-med-dom-eller-handlaggning/overklaga-en-dom/overklaga-till-kammarratten/att-overklaga-till-kammarratten/> (hämtad 2024-09-11)

¹⁴ Se prop. 2023/24:31 s. 126 och 140

Tips på vidare läsning

- [Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende \(regeringen.se\)](#)
- [Meddelandeblad Nya bestämmelser om skyddat boende \(socialstyrelsen.se\)](#)
- [Förslag till föreskrifter och allmänna råd om skyddat boende på remiss \(socialstyrelsen.se\)](#)
- [Anmäla oro för barn – Stöd för anmälningsskyldiga och andra anmälare \(socialstyrelsen.se\)](#)
- [Vi besöker ditt boende för att se hur det fungerar \(ivo.se\)](#)
- [Utdrag för arbete på skyddat boende - Belastningsregister \(polisen.se\)](#)

